

filalagulla

Món educatiu

**Tallers de coeducació,
prevenció de les violències de gènere,
LGTBIQfòbies i de les dinàmiques de
discriminació**

Índex

<i>Introducció</i>	<i>pàg.3</i>
<i>Metodologia. Com treballem</i>	<i>pàg.5</i>
<i>Proposta d'Activitats per Educació primària.....</i>	<i>pàg.7</i>
<i>Proposta d'Activitats per Educació secundària.....</i>	<i>pàg.12</i>
<i>El treball amb el professorat.....</i>	<i>pàg.20</i>

Tallers de Coeducació, prevenció de les violències de gènere, LGTBIQfòbiques i prevenció de les dinàmiques de discriminació

Introducció.

La Prevenció de les Violències de Gènere

La violència de gènere va més enllà de l'excepcionalitat dels casos més extrems (assassinats a dones o persones LGTBIQ, suïcidis per bullying homofòbic, etc...), és un fenomen que reflecteix les relacions de poder d'un model social basat en la desigualtat i la cultura de la violència.

El diferent i desigual procés de socialització que viuen els nens i les nenes, i el fet que el que és tradicionalment atribuït al "món masculí" rep més reconeixement social i monetari, és la base sobre la qual es construeixen les desigualtats entre homes i dones, la discriminació vers lesbianes, gais, bisexuals, intersexuals i persones queer i diferents tipus d'abús.

El sistema sexe-gènere i la cultura patriarcal divideix fictíciament el món en dos universos diferenciats i desiguals, el masculí i el femení, atribuint a cada un d'ells uns determinats valors, rols i models de comportament i prescrivint una suposada complementarietat: la parella i la família heterosexual. Obviar els mandats de gènere suposa encara avui pagar preus alts, especialment en termes d'acceptació social. Això té com a conseqüència la impossibilitat que les persones puguem desenvolupar-nos lliurement, més enllà del binomi dona-home o bé, decidint individualment quin tipus de dona o home ser.

Per altra banda, el sistema masclista atorga més prestigi, consideració social i importància a aquells valors atribuïts a la masculinitat, deixant en segon terme i relegant a la marginalitat tot el que es considera femení o que se surt de les normes del gènere, començant per la mateixa condició de ser dona. Aquesta desigualtat en la consideració social, política i econòmica de la masculinitat i la feminitat és el que legitima l'exercici de la violència, tant directa com estructural, vers les dones, vers els homes que adopten actituds titllades de femenines i vers persones LGTBIQ.

És per això que treballem de forma transversal amb els estereotips i sancions de gènere, la prevenció de l'homofòbia i la transfòbia, la diversitat de models de famílies i la sexualitat lliure de violència.

Els nostres tallers són un espai vivencial de reflexió i presa de consciència sobre com ens relacionem, així com un espai de creació d'alternatives identitàries, amb l'objectiu de contribuir a superar la dicotomia femení/masculí i fomentar que les persones puguin escollir lliurement com volen desenvolupar-se amb els únics i lògics límits que marca el respecte ver els altres.

La Coeducació i la prevenció de la discriminació

La coeducació és un dels eixos més importants dins la cooperativa. Promoure una educació que qüestionari els estereotips de gènere i valori el món relacionat amb el que es considera tradicionalment femení és només el principi. Coeducar també vol dir contribuir a crear una escola més democràtica, inclusiva i participativa, que té en el centre els valors cooperatius i de cura. Una escola que valora i atén la diversitat, que fomenta ensenyar i aprendre de forma ètica, no discriminatòria, ensenyar i aprendre a cuidar-nos i cuidar de les persones, a mirar-nos, a posar-nos en la pell de les altres persones, a ser autònomes, a demanar ajuda, a cuidar de la Terra, de la casa i de l'escola.

Per promoure una escola o institut coeducador hem de tenir en compte, entre altres aspectes: el llenguatge, el currículum i món simbòlic (personatges femenins i masculins en els títols, els textos, les il·lustracions, els murals i decoracions, festes i tradicions...), la metodologia, els vincles i emocions (grau d'adhesió i afectivitat que genera l'escola), l'organització del centre, l'acció

tutorial, la detecció i prevenció de situacions de risc, els espais per a la prevenció de conflictes i la resolució alternativa de conflictes, garantir el dret a la identitat cultural, atenció a la diversitat, etc.

Per nosaltres la coeducació ha d'anar molt lligada a generar relacions i dinàmiques de grup de qualitat. Per això també és fonamental treballar les dinàmiques de discriminació a l'aula, posant l'atenció en el grup, les relacions de poder, qui i què es troba al centre i és ben valorat, i qui es troba al marge.

El grup-classe és un espai fonamental per a la socialització dels infants i joves. Des de l'acció tutorial, i amb el suport de tallers i activitats que puguin enfortir la comunitat, proposem intervencions per prevenir i reparar situacions de discriminació o assetjament escolar.

Metodologia. Com Treballem.

Les problemàtiques s'han de treballar de forma interconnectada. Així, en un taller centrat en la violència de gènere, poden també sorgir altres qüestions com ara la diversitat ètnica o de nivell econòmic, les relacions i les dinàmiques dins del grup, entre d'altres.

La nostra metodologia i coneixements ens permeten, sense perdre el focus, atendre les necessitats del grup i possibilitar el treball amb les qüestions de l'aquí i ara i del que més està preocupant al grup. D'aquesta manera les intervencions són més efectives i significatives, donat que atenen no només el tema "que toca" sinó també les necessitats del grup.

Des de la nostra perspectiva, és tan important el que nosaltres tenim a dir en relació a un tema com la manera en la qual el grup el viu i es relaciona: qui parla, qui no parla, quines coses es poden dir, quines no, com és el lideratge, quin nivell d'escolta hi ha, com ens sentim nosaltres, com s'estan sentint les persones del grup, etc.

Per tant, un mateix taller pot tenir una estructura semblant a altres tallers, però el procés i a on arribem pot ser molt diferent en funció del grup.

Per poder fer-ho fem ús principalment de tres metodologies. El Teatre de l'Oprimit (TO), el Treball de Processos (TP) i els Cercles de Paraula. Totes elles faciliten l'adquisició de major consciència en relació a un tema.

Amb el TO juguem, fem entrar en acció al cos, creem imatges de la realitat, explorem de manera gràfica el món intrapsíquic i busquem alternatives. El TP ens permet reconèixer i facilitar les dinàmiques grupals, com estan establertes les relacions de poder, quins són els límits identitaris del grup, on són els marges i la perifèria i qui els representa. I el Cercle de Paraula és una rotllana per parlar des del cor -deixar-se veure, ser vista i veure a les altres, un espai ritualitzat que permet l'expressió d'aquells temes i emocions més difícils de compartir. Tot plegat permet, sovint, l'expressió de la diversitat d'experiències i emocions i unes interaccions més conscients.

És un eix transversal de les nostres intervencions, més enllà de parlar d'un tema concret, crear comunitat entre les persones d'un grup i nous models de relació més sostenibles i menys discriminatoris.

En resum doncs, si bé les nostres intervencions poden tenir un tema concret, com ara la prevenció de la violència de gènere, la manera en la qual el treballem i el contingut concret depèn en part del grup amb el qual ens trobem. Per a nosaltres és molt important treballar aquells aspectes que per al grup són significatius, integrant la perspectiva de gènere, la visió positiva del conflicte i l'atenció a les discriminacions per donar valor a la diversitat del grup.

Proposta d'activitats per a Educació Primària

Cicle Inicial: 1r i 2n

“El Príncep, la Princesa i el Mirall Màgic”.

Objectius

- Despertar la curiositat i la identificació cap a models alternatius de personatges femenins i masculins.
- Contribuir a la presa de consciència de les relacions de gènere que hi ha a la classe.
- Treballar l'expressió de la imaginació i la creativitat.

El conte: A través de les preguntes i la màgia d'un mirall màgic, un príncep i una princesa aparentment típics, explicaran la seva veritable història; a la princesa la veurem fer-se una cabana de fusta, descobrir nous indrets sola i anar-se'n d'aventures amb els pirates. Al príncep el veurem expressant por i penediment per la mort d'un drac, i fent-se càrrec d'un drac petit, fent-li menjar i carícies, i volar amb ell d'un lloc a l'altre buscant a gent trista per fer-los abraçades curatives.

El taller : En la segona part, nens i nenes podran participar activament fent teatre, representant allò que els ha cridat l'atenció d'un personatge i l'altre. És un moment clau per a treballar amb les sancions de gènere. Segons el que sigui més significatiu en aquell moment, farem un viatge imaginari per passar pel cos les accions dels dos personatges, o bé farem una representació en parelles d'un moment clau del conte per trencar estereotips, o bé representarem fragments del conte amb dibuixos que seran presentats davant la classe.

Durada: 1,30h

Cicle Mitjà: 3r i 4t

“Models de família i maneres d’estimar” (Prevenió d’LGBTI-fòbia a les aules)

Objectius

- Qüestionar el sistema hetero-normatiu i erradicar les sancions de gènere.
- Oferir un espai per a compartir, nomenar i donar veu als diversos models de família que existeixen.
- Generar un espai de presa de consciència de com afecten les actituds homòfobes dins i fora de la classe.

El taller: A partir de dinàmiques de teatre i del conte "La festa d'en Blai", oferim un espai per a parlar dels estereotips i sancions de gènere que podem veure a través del conte, i ho relacionarem després amb el que els nens i nenes viuen a la seva vida quotidiana: els conflictes per qui juga i qui no juga a futbol, què passa quan t'agrada algú, les amistats... Oferirem un espai perquè es pugui compartir la diversitat d'experiències i opinions sobre els diversos models de família, acompanyarem i qüestionarem les idees preconcebudes sobre l'homosexualitat i l'heterosexualitat i oferirem un marc de seguretat i suport per a aquelles persones que puguin estar patint actituds homòfobes, dins o fora de l'escola.

Durada: 1,30h

“M’agrada com balles, Pau”

Objectius

- Trencar estereotips relacionats amb els gustos i aficions.
- Fer prevenció de les sancions de gènere i prendre consciència del mal que ens fan.
- Fomentar una expressió de gènere de cada nen i cada nena, lliure de condicionants de gènere.

El taller: Taller enfocat a la prevenció de qualsevol forma de discriminació relacionada amb l’expressió de gènere, que ens permet abordar les creences sobre les aficions, els gustos i els estereotips de masculinitat i feminitat.

A través del conte d'un nen (en Pau) que li agrada ballar i ho ha de fer d'amagat, posem sobre la taula de forma molt propera com ens condicionen els estereotips de gènere, i com a classe reproduïm moltes d'aquestes creences limitadores.

Tanquem el taller amb un “Cercle de Paraula” que utilitzem per a poder ajudar a nens i nenes a parlar personalment, prendre consciència de les relacions i el dany causat per les dinàmiques de discriminació, i expressar amb llibertat els seus gustos i aficions. O bé, fent dibuixos on cada persona pugui expressar lliurement quins són els seus gustos i aficions, per després poder-los presentar davant del grup.

Durada: 1,30h

Cicle Superior: 5è i 6è

“Emocions i Sentiments”

Objectius

- Potenciar la identificació, acceptació i expressió de les pròpies emocions i sentiments, així com les dels altres, amb perspectiva de gènere.
- Fomentar la cultura de la cura i l'auto-cura.
- Emfatitzar la importància de l'expressió assertiva dels sentiments en la resolució de conflictes.
- Prendre consciència i reparar el dany causat per situacions de discriminació i bullying dins la classe.

El taller: Comencem amb alguns jocs que ens permeten observar el grup i crear un ambient propici per parlar d'emocions. Tot seguit, anomenarem els diferents sentiments que han sentit, donant molta importància a la vivència subjectiva, i creant un ambient de grup que aculli sense judicis les diferents experiències.

El taller és molt obert. En general acostumem a fer obres teatrals en parella o en grup on, a través d'un conflicte, tenim l'oportunitat de practicar l'expressió de les emocions, i comprovar com millora la comunicació quan deixem d'aferrar-nos a les posicions i anem al terreny dels sentiments.

Tancarem amb una tècnica restaurativa anomenada “Cercles de Paraula” que utilitzem per prendre consciència del dany causat per les dinàmiques de discriminació, quan sentim que el grup està disposat i ho necessita.

Durada: Fem el taller en dos formats; Una sessió o dues sessions de 1,30 h, segons la demanda.

“90 minuts per parlar d’amor” (Prevenció d’LGBTI-fòbia)

Objectius

- Trencar mites i prejudicis sobre la diversitat afectiva-sexual
- Obrir l’imaginari de relacions i afectes
- Donar suport als nois a poder parlar d’afectivitat entre ells de forma sensible

El taller: Taller especialment enfocat a la prevenció de l’homofòbia i que ens permet abordar les creences sobre l’amor romàntic, l’enamorament, l’amistat i sobretot l’homosexualitat i el lesbianisme. A través de la carta d’un amic que està enamorat, els nois i noies se’ls planteja el dilema de com aconsellar-lo, abans i després de saber que la persona de qui s’ha enamorat és del seu mateix sexe.

Tanquem el taller amb un “Cercle de Paraula” que utilitzem per a poder ajudar a nois i noies a parlar personalment, compartir vivències, emocions i prendre consciència de les dinàmiques presents en el grup entorn del tema.

Durada: 1,30h

Proposta d'activitats a Educació Secundària Obligatòria (ESO) i Batxillerat

1r i 2n d'ESO

“Encaixes... o trenquem les caixes?”

Objectius:

- Contribuir a la presa de consciència dels nois i noies sobre les dinàmiques de poder del grup-classe. Facilitar el diàleg sobre l'aquí i ara del grup.
- Prendre consciència i reparar el dany causat per situacions de discriminació i bullying dins la classe.
- Establir un primer pas de compromís de tots i totes per erradicar la violència de gènere i l'homofòbia a l'hora de relacionar-nos.

El taller: A la primera part del taller, farem un “escalfament” que ens servirà per crear vincle amb els nois i noies i generar un espai de confiança. A la segona part llançarem un dilema als nois i noies en el que s'hauran de posicionar en relació amb el tema, i facilitarem el diàleg grupal sobre la realitat del grup que més significativa sigui en aquell moment. Potser és l'eix del sexisme, l'homofòbia, o altres eixos de desequilibri de poder socials que es manifesten en la realitat dels adolescents a l'hora de relacionar-se.

La forma de facilitar aquest debat serà diferent segons la maduresa del grup i la capacitat d'escoltar i respectar-se, i també segons la intensitat dels conflictes que emergeixin. Farem servir teatre fòrum amb petites obres de teatre que hauran creat els alumnes, o bé facilitarem un diàleg en cercle.

Durada: 2h

3r i 4t d'ESO

“Habilitats socials per a la prevenció de les relacions abusives”

Adaptable també a alumnes de Programes de Qualificació Professional Inicial (PQPI)

Objectius:

- Analitzar els tòpics referents a l'amor i la seva relació amb els estereotips de gènere i la violència masclista.
- Promoure models relacionals igualitaris a partir de conductes, actituds i compromisos de rebuig contra les violències de gènere.
- Adquirir habilitats per a prevenir i aturar situacions d'abús en les relacions sexo-afectives.

El taller: Taller participatiu que ajuda a visualitzar i a prendre consciència de les desigualtats de gènere, dels tòpics referents a l'amor romàntic i de les diferents manifestacions de la violència de gènere, incloent-hi també l'anàlisi de les micro violències, partint d'exemples i situacions que siguin properes als nois i noies.

Després d'una introducció i presa de contacte amb el grup, introduïrem el tema a partir d'una dinàmica senzilla per conèixer de prop quines són les seves creences i expectatives, sobretot en relació a les relacions afectiva-sexuals i quina força tenen els mites de l'amor romàntic.

En la segona part treballarem a partir de teatre, depenent del grup, amb tècniques de teatre participatiu. La idea és guanyar consciència de les conseqüències que tenen els estereotips, i qüestionar algunes de les creences més arrelades. Amb el teatre treballarem habilitats socials necessàries per a

l'establiment de relacions afectives equitatives, i per a la resolució no violenta dels conflictes.

En alguns casos treballem amb un “semàfor” d'indicadors d'abús per a fer prevenció secundària de casos de violència de gènere o tanquem la sessió amb un “Cercle de Paraula” si notem que hi ha violències de gènere configurant la relació entre companyes i/o companys de classe i que això necessita atenció i reparació.

Formats:

Podem treballar aquest taller de forma mixta o segregada (separant nois i noies). El treball segregat permet abordar les violències de gènere i les LGTBIfòbies des de les experiències compartides específiques que genera el fet d'haver estat socialitzada com a dona o com a home i aprofundir en la construcció de la masculinitat i la feminitat. La segregació, sovint, genera espais de treball molt valuosos que l'alumnat aprecia perquè són únics en la dinàmica escolar.

- **Mixt: Durada 2h**
- **Segregat per gèneres: Durada 6h (2h nois, 2h noies, 2h mixt).**

3r, 4t ESO i Batxillerat

“Sexe, què m’agrada, què no m’agrada, jo decideixo!”

Adaptable també a alumnes de Programes de Qualificació Professional Inicial (PQPI)

Objectius:

- Donar la benvinguda a totes les formes saludables de viure la sexualitat.
- Treballar l'assertivitat en la sexualitat; convidar els i les joves a gaudir d'una sexualitat lliure de violència, de falses creences i imposicions de gènere.
- Combatre l'homofòbia internalitzada i explícita i les idees masclistes sobre que el model de relació i de família vàlid és l'heterosexual, que en la sexualitat les dones estan al servei del desig masculí i els homes tenen permís per a dominar i que la sexualitat es redueix al coit.

El taller: Després d'una introducció i presa de contacte, convidem al grup , a partir de dinàmiques senzilles i participatives, a reflexionar individualment i col·lectivament sobre les seves expectatives i concepcions de la sexualitat i l'afectivitat. Donem la benvinguda als diferents moments personals en relació a aquestes qüestions, alhora que treballem per a generar un espai grupal segur on poder-ho compartir.

En la segona part treballarem a partir del teatre, amb tècniques de teatre participatiu. La idea és guanyar consciència de les conseqüències que tenen els estereotips de gènere, i qüestionar algunes de les creences més arrelades sobre l'amor i la sexualitat. Amb el teatre treballarem habilitats socials i

comunicatives necessàries per a l'establiment de relacions sexo-afectives equitatives.

Formats:

Treballem aquest taller de forma mixta o segregada. El treball segregat genera fàcilment més intimitat perquè les vivències respecte del gènere acostumen a ser més compartides i permet anar més a fons en el tractament del tema. Genera espais de treball que l'alumnat aprecia perquè són únics en la dinàmica escolar.

- **Mixt: Durada 2h**
- **Segregat per gèneres: Durada 6h (2h nois, 2h noies, 2h mixt).**

ESO i Batxillerat

“Un institut sense armaris”. **(Prevenició d’ LGBTI-fòbia)**

Objectius:

- Trencar mites i prejudicis sobre la diversitat afectivo-sexual.
- Obrir l’imaginari de relacions i afectes.
- Donar suport al grup a poder parlar d’afectivitat de forma sensible, i prevenir la discriminació i el bullying homofòbic.

El taller: Taller especialment enfocat a la prevenició de l’homofòbia i transfòbia i qualsevol forma de discriminació relacionada amb l’expressió de gènere, que ens permet abordar les creences sobre l’amor romàntic, l’enamorament, l’amistat i sobretot la diversitat afectiva-sexual. Alhora, tenim un punt de vista interseccional i parem atenció a com altres eixos d’opressió s’entrecreuen amb les LGBTIfòbies per potenciar l’empatia i les aliances entre les persones participants.

Les activitats poden incloure dinàmiques vivencials i de reflexió personal, el visionat de vídeos o treballar a partir de la carta d’un amic que està enamorat, on es planteja a l’alumnat com aconsellar-lo, abans i després de saber que la persona de qui s’ha enamorat és del mateix sexe.

Tanquem el taller amb un “Cercle de Paraula” que utilitzem per a poder ajudar a nois i noies a parlar personalment, prendre consciència de les relacions i el dany causat per les dinàmiques de discriminació.

Durada: 2 h

3r, 4t ESO i Batxillerat

“Normal...qui? interseccionalitat i discriminacions a les aules”

Adaptable també a alumnes de Programes de Qualificació Professional Inicial (PQPI)

Objectius:

- Visibilitzar que les dinàmiques de poder són fluides, que les possibles discriminacions s'interrelacionen, i que en un eix d'opressió podem estar en la part privilegiada i en un altre en l'oprimida, o que a moments podem ser “víctimes” de l'acció d'altres persones i a moments podem ser nosaltres qui ferim.
- Treballar la comprensió de les dinàmiques de discriminació tant des del rol d'observador, d'agressor, com de víctima.
- Facilitar l'adquisició d'habilitats per a la reparació, per transformar les discriminacions i per a la resolució de conflictes.
- Promoure relacions equitatives, sanes i de suport entre companys/es de classe i referents positius de lideratge i d'ús del poder.

El taller: Introduïm el taller preguntat a l'alumnat “què és la discriminació?” i “què vol dir ser normal?”, ja que sovint les dinàmiques centre-perifèria es sustenten en la idea que, d'una banda, hi ha una part de la població o una manera de ser “normal”, i de l'altra, hi ha gent “rara”, que val menys. També posarem algun vídeo per aprofundir en el tema

En la primera part del taller, farem un “escalfament” que ens servirà per crear vincle amb els nois i noies i generar un espai de confiança. A la segona part farem una dinàmica per reflexionar individualment i en grup sobre les discriminacions que cadascú ha patit i també quan cadascú ha pogut discriminar.

En funció de la informació que hagi emergit, sobre les discriminacions presents a l’aula o l’institut, i de la maduresa del grup tancarem la sessió d’una manera o d’una altra. Farem servir teatre fòrum amb petites obres de teatre que hauran creat els alumnes, o bé facilitarem un diàleg amb la tècnica del Cercle de Paraula.

Durada: 2h

El Treball amb el professorat

Per a nosaltres és molt important que el professorat pugui continuar treballant amb els aprenentatges i discursos que es generen a l'aula amb la realització dels tallers. Recomanem que el professorat rebi formació per a adquirir perspectiva de gènere i incidir en transformar la classe i l'escola en un entorn coeducador. Per tal de donar continuïtat al treball coeducatiu iniciat amb els tallers, es recomana que, com a mínim, aquests vagin acompanyats amb una sessió de treball amb el professorat.

Sessió prèvia i posterior amb el claustre/professorat:

En les sessions prèvies i posteriors al taller proporcionem el marc teòric sobre coeducació i les dinàmiques de discriminació a l'aula, i ho connectem amb la realitat de cada grup, per a ajudar al professorat a llegir la seva classe d'aquesta nova manera. A la sessió posterior comentarem amb el professorat idees i pautes amb les quals poder seguir treballant, adaptades a la realitat de cada grup.

A la sessió prèvia també es compartirà el sentit de cada taller, desplegant els continguts de cada intervenció per grups d'edat; l'enfocament dels tallers i la nostra metodologia de treball. I es proporciona informació amb alguns recursos per introduir-se als diferents temes tractats als tallers (sexisme, homofòbia, sexualitat,...)

Durada: d'1 a 3 h segons disponibilitat del professorat

